

ОКСАНА ВІКТОРІВНА МІТРОШКІНА,

*Харківський національний університет внутрішніх справ,
кафедра соціології та психології;*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9433-2836>,

e-mail: oksana.mitroshkina@gmail.com

СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ЗМІН ТА ОСОБИСТІСНОЇ ЗРІЛОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

Висвітлено результати дослідження психологічної готовності до змін і особистісної зрілості, взаємозв'язків між ними у працівників кримінально-виконавчої служби. Обґрунтовано актуальність вивчення цього феномена в контексті професійної діяльності працівників кримінально-виконавчої служби в умовах її реформування. Емпірично доведено, що досліджувані з різним рівнем психологічної готовності до змін демонструють відмінності як у показниках особистісної зрілості, так і у структурі взаємозв'язків між компонентами психологічної готовності до змін та особистісною зрілістю. Отримані результати можуть бути використані під час підготовки та перепідготовки персоналу кримінально-виконавчої служби.

Ключові слова: *особистісна зрілість, працівники кримінально-виконавчої служби, професійна діяльність, психологічна готовність, психологічна готовність до змін.*

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Сьогодні першочерговим завданням України є входження в європейську правову систему. У зв'язку з цим важливим кроком у розвитку вітчизняної кримінально-виконавчої політики є її перебудова в контексті європейських стандартів, мета якої – гуманізація діяльності відповідних органів і установ, забезпечення їх відкритості, використання визнаних міжнародною спільнотою демократичних прогресивних концепцій пенітенціарної практики, реалізація загальновизнаних міжнародних принципів і норм щодо прав і свобод людини та громадянина, які б забезпечували гарантії охорони інтересів як суспільства, так і особистості у сфері кримінально-виконавчої діяльності [1, с. 7–8].

Кримінально-виконавча служба України на сучасному етапі, як зауважує О. В. Сахнік, переживає непростий перехідний період, пов'язаний з відмовою від застарілих форм, методів і підходів до організації діяльності з виправлення та ресоціалізації незаконслухняних громадян. «Досить непросто сучасному пенітенціаристу переорієнтуватися на нові засади здійснення професійних функцій без відповідної професійно-психологічної підготовки, покликаної змінити його прихильне ставлення до застарілої, малоефективної системи організації виконання покарань» [2, с. 250]. Справа в тому, що переважна більшість діючих пенітенціаристів «проходили етапи професійного самовизначення, первинного професій-

ного становлення та накопичення професійного досвіду задовго до початку реформаторських часів. Засвоєні ними правила та норми, пов'язані з виконанням професійних функцій, увійшли в конфлікт з вимогами сьогодення ... Все, що здавалось основою здійснення успішної професійної діяльності, перетворилось на непотрібні настанови, що втратили свою актуальність та шкодять процесу прогресивних перетворень у пенітенціарному відомстві. Досить складно досвідченому фахівцю, який протягом багатьох років керувався звичними для нього нормами під час організації та несення служби, усвідомити їх недосконалість, погодитися з необхідністю їх перегляду або повного скасування» [2, с. 252]. Отже, «вітчизняне пенітенціарне відомство гостро потребує нових, інноваційно спрямованих кадрів» [2, с. 250].

Багатогранність і переплетення з різними дисциплінами, проблеми готовності працівників кримінально-виконавчої служби до інновацій і розвитку свого професійного потенціалу, існування безлічі теоретичних підходів до розуміння проблеми, відсутність чітко сформульованих критеріїв визначення рівня психолого-акмеологічної готовності, професійного потенціалу особистості в конкретному роді діяльності загострюють необхідність вивчення цього напрямку [3, с. 6].

Готовність особистості до інновацій неодмінно передбачає психологічну готовність до змін, які супроводжують інноваційні

перетворення. Однак, незважаючи на актуальність вивчення здатності суб'єкта не тільки адаптуватися, а й успішно реалізувати себе у вирії тих змін, які супроводжують наше життя сьогодні, означена проблема в сучасній психологічній науці вивчена недостатньо. Важливим дослідницьким завданням, на нашу думку, є не тільки вивчення психологічного змісту феномена психологічної готовності до змін у працівників Державної кримінально-виконавчої служби України, а й висвітлення специфіки особистісних чинників такої готовності.

Стан дослідження проблеми

У сучасній науці психологічна готовність розглядається як істотна передумова будь-якої цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості й ефективності [4, с. 11].

Як наголошує Н. В. Сміла, психологічна готовність – це, в першу чергу, невід'ємний компонент загальної професійної готовності, яка включає в себе наявність професійно значущих якостей, постійну та стійку спрямованість на здійснення діяльності, глибоке розуміння специфічних особливостей здійснення професійної діяльності [5, с. 34]. Сутність психологічної готовності визначається через специфіку тієї діяльності, стосовно якої вона виникає [4, с. 16]. При цьому психологічна готовність є важливою складовою професіоналізму як прояв професійної майстерності [6, с. 81].

Несформована психологічна готовність (її відсутність) робить вольову пошукову поведінку неефективною, викликає внутрішній опір змінам, видає невірні помилкові стратегії та поведінкові патерни. Навпаки, сформована або активна готовність розширює поведінкові патерни, спектр рішень і шляхів досягнення, збагачує мотиваційну сферу [7, с. 43].

Посилаючись на думку Р. М. Шаміонова, Р. О. Терьохін констатує, що психологічна готовність акумулює в собі установки на динаміку ситуації та самозміни, відомі й відібрані особистістю способи та схеми поведінки й реагування в передбачуваних і відомих ситуаціях. Це установка на певну поведінку, внутрішня налаштованість, готовність до отримання знань, умінь і навичок, засвоєння соціальних норм, формування нових і використання відомих особистості патернів взаємодії. Така готовність передбачає наявність певного досвіду й можливість його реалізації в певних обставинах, гнучке реагування на зміни, а також наявність тих моделей взаємодії, які вже сформувалися та відібрані як оптимальні (за [8, с. 23–24]). Посилаючись на наукові дані,

Р. О. Терьохін наголошує, що психологічна готовність є ключовим компонентом загальної готовності до дії, який визначається психологічними факторами, має на увазі наявність знань, умінь і навичок у відповідній сфері, а також охоплює загальну інформованість про події та їх наслідки, рівень підготовленості (за [8, с. 23–24]). Дослідник зауважує, що високий рівень психологічної готовності допомагає особистості більш успішно виконувати покладені на неї обов'язки, грамотно використовувати отриманий раніше досвід і особистісний потенціал, застосовувати найбільш ефективні способи саморегуляції та швидко реагувати на різного роду ситуативні зміни [8, с. 26]. Щодо готовності до змін як одного з видів психологічної готовності Р. О. Терьохін зазначає, що цей феномен являє собою соціально-психологічне ставлення до об'єктивних або суб'єктивних несподіванок, невизначеності, що таїться у змінах різних ситуацій, яке характеризується установкою на певну поведінку в умовах мінливої ситуації відповідно до отриманого раніше досвіду [8, с. 27].

Готовність до змін в організаційному контексті, зазначає О. О. Наумцева, розглядається як ступінь, у якому працівники дотримуються позитивної думки про необхідність організаційних змін; ступінь, у якій працівники вважають, що такі зміни можуть мати позитивні наслідки для них самих і всієї організації, а також ступінь прийняття на себе відповідальності за широкомасштабні ініціативи [9, с. 60].

Готовність включає в себе не лише різного роду усвідомлені та неусвідомлені установки на визначені форми реагування, а й моделі вірогідності поведінки, певні оптимальні способи діяльності, оцінку своїх можливостей в їх співвідношенні з майбутніми труднощами та необхідністю досягнення визначеного результату [4, с. 18]. Як вважають більшість учених, психологічна готовність до діяльності – це складне соціально-психологічне явище, форма зв'язку професійної спрямованості з іншими важливими рисами особистості (світлоглядом, життєвими настановами і духовними цінностями), а також з її морально-вольовою та емоційною сферами. Вона передбачає активну самоосвіту та самовиховання, є системним утворенням, яке формується під впливом великої кількості факторів [4, с. 21].

Готовність до змін у виконуваній діяльності як вид психологічної готовності повинна включати в себе подібні характеристики, які ставлять питання щодо значущості особистісної зрілості суб'єкта цієї готовності.

Високий рівень особистісної зрілості, на думку С. М. Панченко, дає змогу людині усвідомлювати процеси самопізнання, саморозвитку та самореалізації як життєві цінності, створювати умови для самовдосконалення та самовиховання у життєдіяльності, пізнавати, актуалізувати, творчо формувати свою індивідуальність [10, с. 309].

О. С. Штепа зазначає, що на етапі особистісної зрілості людина здатна до самовизначення в координатах «пізнання» та «соціум» за допомогою самопізнання та саморозуміння. Водночас процес самовизначення потребує від людини умінь адекватно сприймати життєві ситуації, що стає причиною відчуття необхідності змін [11, с. 13].

Мета і завдання дослідження

Метою дослідження є виявлення особливостей функціонування психологічної готовності до змін у контексті особистісної зрілості у працівників Державної кримінально-виконавчої служби України.

Для реалізації поставленої мети нами було сформульовано такі *завдання*:

- на ґрунті теоретичного аналізу розкрити зміст понять «психологічна готовність» і «психологічна готовність до змін» та обґрунтувати зв'язок цих феноменів з особистісною зрілістю;

- визначити особливості особистісної зрілості працівників Державної кримінально-виконавчої служби України з високим і низьким рівнями психологічної готовності до змін;

- висвітлити особливості взаємозв'язків психологічної готовності до змін та особистісної зрілості в зазначених групах працівників з високим і низьким рівнями психологічної готовності до змін.

Наукова новизна дослідження

Уперше висвітлено особливості особистісної зрілості працівників Державної кримінально-виконавчої служби України в контексті психологічної готовності до змін, удосконалено наукові знання щодо психологічних характеристик, які фасилітують або піддають інгібіції її функціонування.

Матеріали та методи досліджень

Як психодіагностичний інструментарій було використано такі методики:

- методику PCRS (Change Personal Readiness Survey), створену А. Rolnic, S. Heather,

М. Gold, С. Hull. Вона являє собою опитувальник з 35 питань, складається із семи шкал: пристрасність (енергійність, невтомність, підвищений життєвий тонус); винахідливість (уміння знаходити вихід зі складних ситуацій, звертатися до нових джерел для вирішення нових проблем); оптимізм (надії, віра в успіх, небажання орієнтуватися на гірший розвиток подій, прагнення фокусуватися не на проблемах, а на можливостях їх вирішення); сміливість, завзятливість (потяг до нового, невідомого, відмова від випробуваного і надійного); адаптивність (уміння змінювати свої плани та рішення, переналаштовуватися в нових ситуаціях, не наполягати на своєму, якщо цього вимагає ситуація); впевненість (віра в себе, у свою гідність і свої сили); толерантність до двозначності (спокійне ставлення до відсутності конкретних відповідей, самовладання в ситуаціях, коли суть того, що відбувається, незрозуміла або результат справи непередбачуваний, коли не визначені цілі й очікування). Переклад і первинна апробація цього варіанту методики PCRS були проведені Н. А. Бажановою та Г. Л. Бардієр, причому вибір найбільш удалих формулювань перекладу тверджень був здійснений із залученням двомовних експертів, у тому числі фахівців у галузі психології [12, с. 322–324];

- опитувальник особистісної зрілості (автор – О. С. Штепа). Методика нараховує 84 твердження, які розподілено за десятьма шкалами: відповідальність, децентрація, глибинність переживань, життєва філософія, толерантність, автономність, контактність, самоприйняття, креативність, синергічність [11].

Для математико-статистичної обробки результатів було застосовано t-критерій Стьюдента для незалежних груп і коефіцієнт рангової кореляції Ч. Спірмена.

Досліджуваними виступили працівники Державної кримінально-виконавчої служби України, які були поділені на дві групи: перша група – 137 осіб з високим рівнем готовності до змін; друга група – 139 осіб з низьким рівнем готовності до змін.

Результати досліджень

Нами було проведено дослідження особливостей особистісної зрілості працівників Державної кримінально-виконавчої служби України з різним рівнем психологічної готовності до змін, результати якого наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

**Показники особистісної зрілості працівників ДКВС України
з різним рівнем психологічної готовності до змін (M±m)**

Шкали	1 група (з високим рівнем)	2 група (з низьким рівнем)	t	p
Відповідальність	7,54±0,54	5,08±0,25	4,13	0,001
Децентрація	4,77±0,44	4,58±0,28	0,36	–
Глибинність переживань	6,54±0,37	5,08±0,28	3,15	0,01
Життєва філософія	6,54±0,45	6,16±0,24	0,74	–
Толерантність	6,38±0,45	5,18±0,24	2,35	0,05
Автономність	5,54±0,62	3,66±0,32	2,69	0,01
Контактність	7,38±0,46	6,61±0,31	1,39	–
Самоприйняття	8,13±0,40	6,21±0,24	4,12	0,001
Креативність	6,69±0,53	6,42±0,29	0,45	–
Синергічність	7,38±0,48	5,76±0,27	2,94	0,01

Як свідчать дані, наведені в таблиці 1, у першої групи зафіксовано вірогідно більші показники за шкалами «Відповідальність» ($t=4,13$, $p\leq 0,001$), «Глибинність переживань» ($t=3,15$, $p\leq 0,01$), «Толерантність» ($t=2,35$, $p\leq 0,05$), «Автономність» ($t=2,69$, $p\leq 0,01$), «Самоприйняття» ($t=4,12$, $p\leq 0,001$), «Синергічність» ($t=2,94$, $p\leq 0,01$).

Отже, працівникам кримінально-виконавчої служби з високим рівнем психологічної готовності до змін більше притаманні такі прояви особистісної зрілості:

- визнання себе відповідальним за здійснення певного проекту, яким може бути сама людина, її життя або справа; усвідомлення необхідності як обов'язку, що виявляється у причетності особи до соціально і особистісно значущих аспектів життєдіяльності; здатність самостійно діяти, приймати рішення, завершувати розпочату справу;

- здатність відчувати взаємопов'язаність різних проявів життя, цікавитися широким колом життєвих подій і переконаність у тому, що всі вони мають сенс;

- готовність сприймати людей і події неупереджено, поважати автентичність інших, уміння фокусуватися на спільному, не загострюючи уваги на відмінному, що стає підґрунтям для безоцінкового та багатовекторного сприймання світу;

- довіра до себе, власний погляд на світ, бачення себе джерелом подій власного життя, гнучкість ролівої поведінки; здатність до самовизначення, самоорганізації, досягнення власних цілей за рахунок використання власних ресурсів;

- розуміння власних сильних і слабких боків, відносності власних успіхів без фокусування на неспіхах, висока самооцінка, повага

до себе та інших, здатність спокійно сприймати конструктивну критику;

- самодостатність, несуперечливість власних цінностей на ґрунті внутрішньої єдності, здатність до самокорекції відповідно до розуміння сенсу власного життя, уміння реалізувати власні плани.

Відсутність вірогідних відмінностей між групами з різним рівнем психологічної готовності до змін за шкалами «Децентрація», «Життєва філософія», «Контактність» і «Креативність» дає можливість стверджувати, що представники обох груп рівною мірою характеризуються здатністю до внутрішнього діалогу та подолання егоцентричності; чіткістю сформульованих власних життєвих принципів, життєвої позиції та життєвого кредо; щирістю у змістовному спілкуванні, умінням швидко налагоджувати стосунки та зберігати їх цінність тривалий час; здатністю реалізувати власний потенціал.

Використання кореляційного аналізу дозволило встановити, що у другій групі шкала «Пристрасність» виявляє значущі додатні взаємозв'язки зі складовими особистісної зрілості «Автономність» ($r=0,347$, $p\leq 0,001$), «Контактність» ($r=0,229$, $p\leq 0,01$) та «Самоприйняття» ($r=0,181$, $p\leq 0,05$). Однак слід зауважити, що в першій групі не було встановлено жодної значущої кореляції між шкалою «Пристрасність» та особистісною зрілістю.

Шкала «Винахідливість» у першій групі додатно корелює на значущому рівні зі складовими особистісної зрілості «Глибинність переживань» ($r=0,254$, $p\leq 0,01$), «Толерантність» ($r=0,261$, $p\leq 0,01$), «Самоприйняття» ($r=0,526$, $p\leq 0,001$), у другій групі – зі складовою особистісної зрілості «Автономність» ($r=0,311$, $p\leq 0,001$).

Не було виявлено значущих кореляцій у другій групі між шкалою «Оптимізм» та особистісною зрілістю, тоді як у першій групі встановлено значущі додатні взаємозв'язки між цією шкалою та складовими особистісної зрілості «Життєва філософія» ($r=0,396$, $p\leq 0,001$), «Толерантність» ($r=0,187$, $p\leq 0,05$), «Автономність» ($r=0,217$, $p\leq 0,05$), «Контактність» ($r=0,269$, $p\leq 0,01$) та «Самоприйняття» ($r=0,453$, $p\leq 0,001$).

Також не було зафіксовано значущих взаємозв'язків у другій групі між шкалою «Сміливість» та особистісною зрілістю. У першій групі шкала «Сміливість» додатно корелює на значущому рівні зі складовими особистісної зрілості «Життєва філософія» ($r=0,268$, $p\leq 0,01$), «Толерантність» ($r=0,256$, $p\leq 0,01$) та «Самоприйняття» ($r=0,483$, $p\leq 0,001$).

Шкала «Адаптивність» виявляє з особистісною зрілістю лише один значущий взаємозв'язок, який має додатний характер, а саме з такою її складовою, як «Креативність», що було визначено у другій групі ($r=0,411$, $p\leq 0,001$).

Також лише один значущий додатний взаємозв'язок визначено між шкалою «Впевненість» та особистісною зрілістю – у першій групі зі складовою «Відповідальність» ($r=0,493$, $p\leq 0,001$).

В обох групах встановлено значущі додатні взаємозв'язки між шкалою «Толерантність до двозначності» та складовими особистісної зрілості «Автономність» ($r=0,451$, $p\leq 0,001$ та $r=0,258$, $p\leq 0,01$) і «Контактність» ($r=0,318$, $p\leq 0,001$ та $r=0,227$, $p\leq 0,01$). Крім того, шкала «Толерантність до двозначності» в першій групі додатно корелює на значущому рівні зі складовою особистісної зрілості «Життєва філософія» ($r=0,658$, $p\leq 0,001$).

Обговорення результатів

Отримані результати свідчать, що працівники кримінально-виконавчої служби з різним рівнем психологічної готовності до змін демонструють відмінності у структурі взаємозв'язків між компонентами психологічної готовності до змін і складовими особистісної зрілості.

В обох групах толерантність до двозначності актуалізується зі зростанням контактності й автономності. Крім того, толерантність до двозначності у групі працівників з високим рівнем психологічної готовності збільшується з удосконаленням життєвої філософії.

У групі працівників з високим рівнем психологічної готовності оптимізм посилюється

разом зі зростанням вираженості толерантності, автономності, контактності, позитивізацією самоприйняття та розвиненням життєвої філософії. Сміливість збільшується зі зростанням толерантності, покращенням самоприйняття й удосконаленням життєвої філософії. Упевненість зростає зі збільшенням відповідальності.

Винахідливість у групі працівників з високим рівнем психологічної готовності посилюється зі зростанням глибинності переживань, толерантності, самоприйняття. У групі працівників з низьким рівнем психологічної готовності ця складова особистісної зрілості набуває більшої вираженості разом з актуалізацією автономності.

У групі працівників з низьким рівнем психологічної готовності пристрасність набуває більшої вираженості з посиленням автономності, контактності та самоприйняття, а збільшення адаптивності відбувається разом зі зростанням креативності.

Отже, в обох групах всі взаємозв'язки, які досягають рівня значущості, мають додатний характер. Разом із тим слід звернути увагу, що у групі працівників з високим рівнем психологічної готовності було виявлено 15 значущих кореляцій, а у групі працівників з низьким рівнем психологічної готовності – лише 7.

Таким чином, незважаючи на те, що в обох групах разом зі зростанням особистісної зрілості відбувається вдосконалення психологічної готовності до змін, взаємодія означених феноменів у групі з високим рівнем психологічної готовності до змін відбувається більш активно, на відміну від групи з низьким рівнем, у якій ця взаємодія має доволі обмежений характер.

Висновки

Психологічна готовність виступає істотною передумовою будь-якої цілеспрямованої діяльності та розглядається як невід'ємний компонент загальної професійної готовності. Її сутність зумовлена специфікою тієї діяльності, відносно якої вона виникає. Готовність до змін у виконуваній діяльності є видом психологічної готовності. Психологічний зміст цих понять зумовлює значущість особистісної зрілості суб'єкта такої готовності.

Встановлено, що працівники Державної кримінально-виконавчої служби України з високим рівнем психологічної готовності до змін відрізняються більшою вираженістю таких її складових, як відповідальність, глибинність переживань, толерантність, автономність,

самоприйняття та синергічність. Працівники служби з різним рівнем психологічної готовності до змін демонструють відмінності у структурі взаємозв'язків між компонентами психологічної готовності до змін і складовими особистісної зрілості. В обох групах зростання особистісної зрілості супроводжується фасилітацією психологічної готовності до змін. Однак у групі досліджуваних з високим рівнем психологічної готовності до змін зафіксовано майже вдвічі більшу кількість взаємозв'язків між цими феноменами, що свідчить про активну взаємодію між ними в цій групі, на відміну від групи з низьким рівнем, у якій ця взаємодія є досить обмеженою.

Менша вираженість низки складових психологічної готовності до змін та певна дефіцитарність її взаємодії з особистісною зрілістю може перешкоджати як успішній професійній діяльності досліджуваних, так і їх

оптимальному функціонуванню в особистісному сенсі.

Проведене дослідження не дає вичерпної інформації щодо всього спектра взаємозв'язків психологічної готовності до змін та особистісних характеристик у працівників Державної кримінально-виконавчої служби України. *Перспектива* подальшої роботи полягає у продовженні досліджень в обраному напрямку та вивченні більш широкого кола особистісних змінних у контексті психологічної готовності до змін персоналу ДКВС України. Вважаємо, що це дозволить не тільки вдосконалити наукові знання щодо психологічного змісту феномена психологічної готовності до змін, а й отримати емпіричні результати, які стануть підґрунтям для розробки програм психологічного супроводження професійної діяльності працівників Державної кримінально-виконавчої служби України на етапі її реформування.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка А. М., Литвинов А. Н. Реформирование уголовно-исполнительной политики Украины в контексте европейского выбора // Сучасні проблеми та тенденції розвитку кримінально-виконавчого права в Україні : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару (20 листоп. 2015 р., м. Харків) / Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Н.-д. ін-т вивчення проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України ; Кримінол. асоц. України. Харків : ХНУВС, 2015. С. 7–10.
2. Сахнік О. В. Психологічні аспекти професійної самореалізації працівників пенітенціарної системи України в сучасних умовах її реформування // Актуальні проблеми модернізації законодавства та освіти в умовах євроінтеграційного поступу України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Чернігів, 27–28 жовт. 2016 р.) / редкол.: Тогочинський О. М., Олійник О. І., Чебоненко С. О. та ін. ; М-во юстиції України, Акад. Держ. пенітенціар. служби. Чернігів : Десна Поліграф, 2016. С. 250–252.
3. Суслов Ю. Е. Психолого-акмеологическая готовность сотрудников уголовно-исполнительной системы к инновациям реформирования : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13. Кострома, 2015. 202 с.
4. Колесніченко О. С. Сучасний стан розроблення проблеми психологічної готовності до професійної діяльності // Психологічна готовність військовослужбовців Національної гвардії України до службово-бойової діяльності поза межами пункту постійної дислокації : монографія / О. С. Колесніченко, Я. В. Мацегора, В. І. Воробйова та ін. Харків : Нац. акад. Нац. гвардії України, 2016. Підрозд. 1.1. С. 8–21.
5. Сміла Н. В. Особливості психологічної готовності майбутнього лікаря до професійної діяльності : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2018. 238 с.
6. Воробйова І. В., Колесніченко О. С., Мацегора Я. В. Модель професійної психологічної готовності до діяльності представників ризиконебезпечних професій. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. № 14 (1). С. 71–93.
7. Бринза І. В., Будіянський М. Ф. Готовність до змін як ресурс подолання психологічної кризи. *Наука і освіта*. 2016. № 11. С. 43–48.
8. Терехин Р. А. Психологическая готовность военнослужащих к изменениям служебной ситуации в процессе военно-профессиональной социализации : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Саратов, 2018. 155 с.
9. Наумцева Е. А. Психологическая готовность к организационным изменениям: подходы, понятия, методики. *Организационная психология*. 2016. № 2. С. 55–74.
10. Панченко С. М. Особистісна зрілість: сутність і перспективи актуалізації в умовах післядипломної освіти. *Вісник післядипломної освіти*. 2010. Вип. 1 (14), ч. 2: Психологія. С. 308–316.
11. Штепа О. С. Особистісна зрілість: Модель. Опитувальник. Тренінг : монографія. Львів : Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 210 с.
12. Чикер В. А., Капустина А. Н., Захарова А. М. 18 програм тренінгов : Руководство для профессионалов / ред. В. А. Чикер. СПб. : Речь, 2007. 368 с.

Надійшла до редколегії 22.11.2018

МИТРОШКИНА О. В. СПЕЦИФИКА ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГОТОВНОСТИ К ИЗМЕНЕНИЯМ И ЛИЧНОСТНОЙ ЗРЕЛОСТИ У СОТРУДНИКОВ УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНОЙ СЛУЖБЫ

Освещены результаты исследования психологической готовности к изменениям и личностной зрелости, взаимосвязи между ними у работников уголовно-исполнительной службы. Обоснована актуальность изучения этого феномена в контексте профессиональной деятельности сотрудников уголовно-исполнительной службы в условиях её реформирования. Эмпирически доказано, что испытуемые с разным уровнем психологической готовности к изменениям демонстрируют различия как в показателях личностной зрелости, так и в структуре взаимосвязей между готовностью к изменениям и личностной зрелостью. Полученные результаты могут быть использованы при подготовке и переподготовке персонала уголовно-исполнительной службы.

Ключевые слова: личностная зрелость, работники уголовно-исполнительной службы, профессиональная деятельность, психологическая готовность, психологическая готовность к изменениям.

MITROSHKINA O. V. SPECIFICITY OF PSYCHOLOGICAL READINESS FOR CHANGES AND PERSONALITY'S MATURITY OF THE EMPLOYEES OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE

The work focuses on the study of psychological readiness for changes and personality's maturity among the employees of the State Criminal and Executive Service of Ukraine. It is shown that readiness for changes in the reforming conditions is a psychological condition for successful professional activity and personal self-realization of the staff of the criminal and executive service. The content of the concepts of "psychological readiness" and "psychological readiness for changes" is revealed; the purposefulness of the study of personality's maturity as one of the factors of psychological readiness for changes is substantiated. The purpose of the study was to identify the features of the functioning of psychological readiness for changes in the context of personal maturity of the employees of the State Criminal and Executive Service of Ukraine.

The PCRS (Personal Changes Readiness Survey) method created by A. Rolnic, S. Heather, M. Gold, C. Hull (translation and adaptation by N. A. Bazhanova and G. L. Bardier) and the questionnaire of personal maturity (O. S. Shtepa) were applied to solve empirical problems. The subjects were employees of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, who were divided into groups according to the level of psychological readiness for changes. The first group consisted of subjects with a high level of readiness for changes, the second – with a low level.

The scientific novelty of the research is determined by the fact that the author established, for the first time, the features of psychological readiness for changes of the employees of the Criminal and Executive Service of Ukraine in the context of personal maturity. It was found out that the employees of the Criminal and Executive Service with a high level of psychological readiness for changes are distinguished by the greater severity of its components, such as responsibility, depth of experience, tolerance, autonomy, self-acceptance and synergy. It was proved that the groups of the employees of the Criminal and Executive Service with different levels of psychological readiness for changes show differences in the structure of interrelationships between the components of psychological readiness for changes and the components of personal maturity. In both groups, the growth of personality maturity is accompanied by a facilitation of psychological readiness for changes. At the same time, there were almost twice as many interconnections between these phenomena in the group with high level of psychological readiness for changes, which indicated an active interaction between them in this group, in contrast to the low-level group, where this interaction was rather limited. The obtained results allow us to conclude that the subjects with different levels of psychological readiness for changes demonstrate differences both in the indicators of personal maturity and in the structure of interrelations between the components of psychological readiness for changes and personal maturity. Less distinct manifestation of a number of components of psychological readiness for changes and a certain deficiency of its interaction with personality maturity can hinder both the successful professional activity of low-level group and their optimal functioning in the personality's sense. The results obtained in the study can be used to develop programs for psychological support of the professional activities of the staff of the Criminal and Executive Service at the stage of its reformation.

Keywords: *personality's maturity, employees of the Criminal and Executive Service, professional activity, psychological readiness, psychological readiness for changes.*